

بررسی نقش امکانات ورزشی در گذران اوقات فراغت دانش آموزان (مطالعه موردی: شهر هویزه)

طارق پاس بخش^۱، سیده طاهره موسوی راد^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، مدیریت تربیت بدنی گرایش امکانات و تاسیسات ورزشی، دانشگاه پیام نور تهران شهر ری (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، واحد ری، ایران

چکیده

گذران اوقات فراغت اگر چه روز به روز در حال تغییر و تحول است و هرچه به جلوتر برویم نوع و زمان آن با گذشته فرق می کند و باتوجه به امکانات و سرگرمی های جدید که پدید آمده تا حدودی از فعالیت های بدنی و حضور در باشگاه های ورزشی کاسته و تنها به فضای مجازی پرداخته شده است اما هنوز امکانات ورزشی نقش بسزایی در گذران اوقات فراغت دارد پژوهش حاضر نیز با هدف بررسی نقش امکانات ورزشی در گذران اوقات فراغت دانش آموزان در شهر هویزه در سال ۹۷ که از میان کلیه دانش آموزان با استفاده از روش تصادفی ۴۱۵ نفر انتخاب و پرسشنامه محقق ساخته نسبت به گردآوری داده و سپس با استفاده از نرم افزار spss و ضریب همبستگی پیرسون نسبت به تجزیه و تحلیل پرداخته که نتایج نشان می دهد بین گذران اوقات فراغت و امکانات ورزشی در بین دانش آموزان شهر هویزه رابطه معنی دار وجود دارد.

واژه های کلیدی: رضایتمندی، امکانات ورزشی، شهروندان، هویزه

مقدمه

اوقات فراغت به عنوان بازمانده وقت، به عنوان اوقات غیر موظف در نظر گرفته شده، یعنی اوقات اختیاری که پس از اوقات کاری و انجام امور مربوط به امرار معاش باقی میماند و شخص میتواند با آزادی نسبی به هر فعالیتی که دوست دارد، بپردازد. اوقات فراغت به عنوان فعالیت، به فعالیتهای انجام شده مانند ورزش، تماشای تلویزیون، هنر، رقص، سرگرمیها، تعطیلات، بازیهای برد و باختی (قمار) و صرف نوشیدنی ها معطوف شده است. اغلب، این فعالیتهای را شادی بخش و دلپذیرتر توصیف میکنند و نام تفریح بر آن مینهند. اوقات فراغت از دیدگاه عملکردی، عبارت است از، انجام اعمالی مفید برای اشخاص و به طور خاص برای جامعه. بنابراین، از این نظر اوقات فراغت، ابزاری است برای نیل به اهداف مطلوب و پذیرفت شده اجتماعی اوقات فراغت از دیدگاه آزادی اشاره به مدت زمانی دارد که آدمی از پابندی های که دیگر لیه های زندگی را فراگرفته رهایی یابد(بهره گیری شایسته از اوقات فراغت، منوط به برنامه ریزی دقیق و متناسب با نیازها و اجرای موفق است. برنامه ریزی اوقات فراغت نمیتواند چیزی مستقل و بی ارتباط با سایر اوقات باشد؛ بلکه باید با برنامه های کلان زندگی ارتباط داشته باشد و مؤید و راهگشا و زمینه ساز آن باشد. در غیر اینصورت، خواه ناخواه بخشهایی از عمر پرارزش انسان در وادی پوچی و بی ثمری از بین میرود و صرف کارهای لغو و بهبود می گردد(صفانیا، ۱۳۸۴).

ورزش و فعالیت های جسمانی مطلوب علاوه بر تحرک، نشاط و شادابی روحی و توانایی جسمانی، دارای اصول بهداشتی خاص خود است که رعایت آنها از بروز عواقب خطرناک جلوگیری میکند. یکی از مهمترین مسائلی که همواره فکر بشر را از قدیمیترین زمانهای تاریخی به خود مشغول داشته، حفظ تندرستی و رهایی از درد و رنج و بیماریها بوده است(یدالله زاد، ۱۳۸۴). با وجود افزایش آگاهی عموم مردم درباره عوارض و پیامدهای ناشی از بیتحرکی، براساس شواهد موجود فقط درصد کمی از مردم جامعه از برنامه های ورزشی استقبال میکنند (مهدی زاد، ۱۳۹۳). پاسکال(۲۰۰۹) در تحقیقی به بررسی محیطهای اجتماعی و اقتصادی در دسترس و تسهیلات ورزشی برای ورزشهای دویدن، شنا و ژیمناستیک در اسپانیا پرداخت. نتایج نشان داد که ارتباط مثبت و معناداری بین شرکت در فعالیتهای ورزشی و دسترسی به محیطهای اجتماعی اقتصادی وجود دارد. فخر زاده و سالاری (۱۳۹۱) نتایج این تحقیق نشان داد که بین رضایت شغلی و امکانات ورزشی رابطه ای وجود ندارد. اما بین رضایت شغلی با امکانات ورزشی رابطه ای مثبت اما نه چندان قوی وجود دارد. مزیدی و همکاران(۱۳۹۴) بررسی و ارزیابی توانمندی ها و امکانات ورزشی تفریحی و میزان رضایت مندی گردشگران ورزشی در استان گلستان (مطالعه موردی: شهر گرگان) نتایج تحقیق نشان می دهد، از نظر توانمندیهای موجود در منطق، جاذب های دامن نوردی وضعیت گردی، جاذب های جنگل و دشت و جاذبه های کوهی در رده های اول تا سو قرار دارند به عبارت دیگر تاثیر این عوامل بر میزان گردشگری ورزشی منطق بیش از سایر عوامل است، در این میان جاذب های شکار و صید کمترین رتب را ب خود اختصاص داده اند. از نظر ورزشهای رایج در منطقه، ورزشهای کوهی و تویی دارای بیشترین تاثیر بر گردشگری به ویژه ورزشی می گذارند و کمترین تاثیر بر گردشگری مخصوص ورزشهای هوایی می باشد. حجب پور و دستجردی (۱۳۹۶) در مطالعه با موضوع تحلیل وضعیت بهداشتی-زیست محیطی اماکن ورزشی و رابطه آن با میزان مشارکت در فعالیت بدنی شهروندان خراسانی یافته ها نشان می دهد به منظور ترغیب شهروندان به فعالیت های ورزشی و استفاده از اماکن ورزشی، توجه به مسائل بهداشتی و زیست محیطی اهمیت زیادی دارد و تمرکز بیشتر مسئولان و برنامه ریزان را می طلبد. اوقات فراغت از دو کلمه اوقات و فراغت تشکیل شده است. اوقات جمع وقت به معنی هنگام، گاه و زمانها است. (عمید، ۱۷۳) مقداری از زمان که برای امری فرض شده است. (معین، ۴: ۵۰۴۴) اوقات فراغت و چگونگی گذران آن در شکل گیری و تداوم شخصیت افراد نقش به سزایی دارد. از این رو پرداختن به بحث فراغت به منظور ارائه بهترین زمینه های فراغتی و شکل گیری شخصیت های سالم در جامعه ضروری است. گذشته از این کشور ما در زمره جوان ترین کشورهای دنیاست لذا هویت و ایجاد امکانات برای گذران اوقات فراغت جوانان ضرورتی اجتناب ناپذیر است. از این گذشته اوقات فراغت مطلوب سبب توسعه مهارت های عملی و مفید می گردد. در ضمن سبب می شود تا افراد مشکلات زندگی را بهتر تحمل کنند.

تحقیق حاضر با هدف بررسی نقش امکانات ورزشی در گذران اوقات فراغت جوانان شهر هویزه که در سال ۱۳۹۷ پرداخته که در جهت دستیابی به پاسخ اینکه در شهر هویزه امکانات و تاسیسات ورزشی موجود تا چه میزان توانسته در گذران اوقات فراغت موثر واقع شود.

عوامل موثر بر گذران اوقات فراغت با ورزش

عوامل متعددی بر روی آوردن دانش آموزان به ورزش در اوقات فراغت تاثیر می گذارند: عوامل اجتماعی - اقتصادی: تحقیقی که توسط فورلانگ، کمپل و ریبرت در سال ۱۹۹۰ میلادی انجام شد، نشان می دهد که وضعیت اقتصادی، اجتماعی بطور مستقیم و غیرمستقیم در مشارکت و علاقه مندی جوانان به شکل های گوناگون گذران اوقات فراغت تاثیر می گذارد (فرج اللهی، ۱۳۷۳). ارزان بودن امکانات ورزشی و تفریحی به عنوان یک عامل اقتصادی بر میزان استفاده کنندگان از آن ها تاثیر می گذارد. وسایل و امکانات (ضیایی و منصوری، ۱۳۷۱) در رابطه با نقش وسایل و امکانات در گذران اوقات فراغت دریافتند که دانش آموزان در ایام تابستان به دلیل کمبود امکانات تفریحی و ورزشی مناسب، مجال استفاده مطلوب از زمان فراغت خود را ندارند. جوانان روستایی و دختران از فضاهای تفریحی - ورزشی و اردوگاهی کمتری برخوردارند که در مواجهه با این کمبودها و کاستی ها، رواج تسهیلات برای تفریحات

انحرافی موجب شده است که بسیاری از جوانان و نوجوانان به سوی فعالیت ها و تفریحات ناسالم گرایش پیدا کنند (سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۳).

خانواده: خانواده می تواند در راهنمایی و هدایت دانش آموزان به فعالیت های ورزشی نقش بسیار مهمی را ایفا کند. بیشتر خانواده ها از فراغت و اوقات آزاد برداشت صحیحی ندارند. چنان که فراغت را به معنی تفریح، استراحت و بیکاری صرف تلقی می کنند. در چنین نگاهی، اوقات فراغت فرزندان را به عنوان بخشی جدا از تحصیل و مازاد تلقی می کنند و در نتیجه آن را به عنوان یک اولویت در نظر نمی گیرند. **مدرسه:** یکی از نقش هایی که برای نهادهای آموزشی و پرورشی به ویژه در جوامع پیشرفته در نظر گرفته شده، پرورش مهارت های دانش آموزان است. برای گذران اوقات فراغت انجام کارهای خلاق مستلزم فراگیری مهارت هایی است که مدرسه می تواند در این مورد نقش مهمی ایفا کند. مثلاً تقویت مهارت های ورزشی از طریق ساعات درس رسمی تربیت بدنی و ساعات غیررسمی، ترتیب دادن مسابقات ورزشی میان کلاس های مختلف و برپا کردن کلاس - های آموزشی و پرورشی از جمله اقداماتی است که مدارس دامرکمک به گذران مناسب اوقات فراغت دانش آموزان با استفاده از ورزش می توانند انجام دهند. **نظام آموزش و پرورش:** آموزش و پرورش می تواند با فراهم آوردن وسایل و امکانات ورزشی و فراهم آوردن زمینه برای حضور فعال مربیان تربیت بدنی در مدارس ابتدایی تلاش گسترده ای به عمل آورد. اختصاص فضای ورزشی مورد نیاز، بودجه لازم، برنامه ریزی، تشویق و نظارت از جمله اقداماتی است که این سازمان در ارتباط با گذران اوقات فراغت دانش آموزان مبذول می دارد که برخورداری جوانان از سرگرمی های جالب و جذاب، تا حدودی و دست کم عده - ای از جوانان را به خود مشغول می کند و از گرفتار شدن در تفریحات انحرافی باز میدارد.

روش پژوهش

جامعه آماری این تحقیق، جمعیت نوجوان ۱۲ تا ۱۸ ساله شهر هویزه به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شد. در تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شده که تعداد ۴۱۵ نفر از نوجوانان این شهر تعیین گردید. در این پژوهش با توجه به حجم جامعه آماری و نوع روش پژوهش، نمونه های مورد نظر با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده اند. برای جمع آوری داده های مورد نیاز در این تحقیق علاوه بر بررسی سوابق و تحقیقات گذشته که به منظور دستیابی به پیشینه تحقیق و مباحث نظری انجام گرفته و ابزار گردآوری داده های میدانی شامل بررسی اسناد و مدارک پرسش نامه محقق ساخته است. برای تجزیه و تحلیل داده ها در این تحقیق از نرم افزار آماری SPSS استفاده شده است. در این پژوهش اطلاعات گرد

آوری شده در سه سطح توصیفی، تبیینی و تحلیل چند متغیری با تکنیک های مناسب مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرند. در توصیف داده ها از جداول یک بعدی و شاخص های پراکندگی و مرکزی به تناسب مقیاس متغیر ها استفاده شده است. در سطح دوم نیز بر اساس فرضیه ها و متغیر های تشکیل دهنده آنها با استفاده از آمار استنباطی بویژه جداول همبستگی پیرسون و آزمون های آماری اطلاعات تبیین می شوند.

یافته ها و نتایج

باتوجه به یافته های حاصل از داده های جمع آوری شده از پرسشنامه آمار توصیفی نتایج نشان می دهد که بیشترین میزان شرکت کنندگان دانش آموزان پسر با ۷۰٫۱ درصد و کمترین فراوانی با ۲۹٫۹ درصد بوده

جدول ۱- پارامترهای محاسبه شده در دو مقطع

جنسیت نوجوانان	فراوانی	درصد
پسر	۲۹۱	۷۰/۱
دختر	۱۲۴	۲۹/۹
جمع	۴۱۵	۱۰۰

به نظر می رسد با کاهش امکانات ورزشی ، میزان اوقات فراغت ورزش تضعیف می گردد .

جدول شماره ۲: جدول مربوط به ضریب همبستگی بین کاهش امکانات ورزشی میزان فراغت ورزشی

فراغت ورزشی		امکانات ورزشی
ضریب همبستگی اسپیرمن (p)	۰/۴۲۱	
سطح معناداری (sig)	۰/۰۲۱	
تعداد (N)	۴۱۵	

جدول ۲ ضریب همبستگی اسپیرمن ، سطح معناداری و تعداد را برای متغیر های کاهش امکانات ورزشی با سطح اوقات فراغت را نشان می دهد. همانگونه که جدول فوق نشان می دهد ضریب همبستگی اسپیرمن برای کاهش امکانات ورزشی با اوقات فراغت ورزشی برابر با ۰/۴۲۱ است با سطح معناداری ۰/۰۲۱ است. که این ضریب همبستگی در سطح $p < ۰/۰۵$ معنادار است. این بدان معناست که بین کاهش امکانات ورزشی با اوقات فراغت ورزشی رابطه مثبت و معناداری دارد. این بدان معناست که هر چه امکانات و تجهیزات ورزشی بیشتر می شود سطح اوقات فراغت ورزشی بیشتر می شود. بنابراین فرضیه شماره ۱ در این پژوهش تایید می شود. و فرض مخالف رد می گردد.

به نظر می رسد امکانات ورزشی در اوقات فراغت مجازی دانش آموزان تاثیر دارد.

جدول شماره ۳: جدول مربوط به ضریب همبستگی بین امکانات ورزشی و اوقات فراغت

الگوی فراغت مجازی		امکانات ورزشی
ضریب همبستگی اسپیرمن (p)	۰/۳۱۷	
سطح معناداری (sig)	۰/۰۱۲	
تعداد (N)	۴۱۵	

جدول ۳ ضریب همبستگی اسپیرمن، سطح معناداری و تعداد را برای متغیر های الگوی فراغت مجازی با سطح را نشان می دهد. همانگونه که جدول فوق نشان می دهد ضریب همبستگی اسپیرمن برای الگوی فراغت مجازی با سطح امکانات ورزشی برابر با ۰/۳۱۷ است با سطح معناداری ۰/۰۱۲ است. که این ضریب همبستگی در سطح $p < ۰/۰۵$ معنادار است. این بدان معناست که بین الگوی فراغت مجازی با امکانات ورزشی رابطه مثبت و معناداری دارد. این بدان معناست که هر چه الگوی فراغت مجازی بیشتر می شود سطح امکانات ورزشی بیشتر می شود. بنابراین فرضیه شماره ۲ در این پژوهش تایید می شود. و فرض مخالف رد می گردد.

-به نظر می رسد وجود باشگاه های ورزشی بر الگوی فراغت ورزشی تاثیر دارد .

جدول شماره ۴: جدول مربوط به ضریب همبستگی بین باشگاه های ورزشی و فراغت ورزشی

الگوی فراغت ورزشی		باشگاه های ورزشی
۰/۶۸۱	ضریب همبستگی اسپیرمن (p)	
۰/۰۰۱	سطح معناداری (sig)	
۴۱۵	تعداد (N)	

جدول ۴ ضریب همبستگی اسپیرمن، سطح معناداری و تعداد را برای متغیر های الگوی فراغت ورزشی با سطح تعداد باشگاه های ورزشی را نشان می دهد. همانگونه که جدول فوق نشان می دهد ضریب همبستگی اسپیرمن برای الگوی فراغت ورزشی با سطح باشگاه های ورزشی برابر با ۰/۶۸۱ است با سطح معناداری ۰/۰۰۱ است. که این ضریب همبستگی در سطح $p < ۰/۰۵$ معنادار است. این بدان معناست که بین الگوی فراغت ورزشی با تعداد باشگاه های ورزشی در شهر هویزه رابطه مثبت و معناداری دارد. این بدان معناست که هر چه تعداد باشگاه های ورزشی بیشتر می شود الگوی فراغت ورزشی بیشتر می شود. بنابراین فرضیه شماره ۳ در این پژوهش تایید می شود. و فرض مخالف رد می گردد.

نتیجه گیری

نتایج حاصل از بررسی حاکی از آن است که عدم تخصیص مناسب اوقات فراغت به فعالیت های ورزشی است بطوری که در شهر هویزه با وجود جمعیت جوان و در حال رشد بیشترین میزان جمعیت را تشکیل می دهد و شکل اداره ورزش و جوانان در چند سال اخیر امکانات لازم و کافی نداشته و نتوانسته در پرکردن اوقات فراغت جوانان نقش بسزایی ایفا کند تنها وجود در دو باشگاه ورزشی و عدم وجود تجهیزات کامل و تهویه مناسب جهت گذران اوقات فراغت جوانان کافی نبوده ولی انتظار می رود با گذشت زمان و توسعه شهر امکان توسعه امکانات و تاسیسات ورزشی شود که می تواند اوقات فراغت دانش آموزان را پر نمایند و مشکلات بعدی جلوگیری نماید. اما نتایج حاصل از بررسی فرضیه های تحقیق نشان می دهد در خصوص فرضیه اول که عنوان شده بود به نظر می رسد با کاهش امکانات ورزشی، میزان اوقات فراغت ورزش تضعیف می گردد، داده های به دست آمده با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن مورد بررسی قرار گرفت. همان طور که در قبل در جدول ۲ نیز آمده است ضریب همبستگی اسپیرمن بین مؤلفه های کاهش امکانات ورزشی، میزان اوقات فراغت ورزش برابر با ۰/۴۲۱- است با سطح معناداری ۰/۰۲۱ است این نتایج بدان معناست که بین کاهش امکانات ورزشی، میزان اوقات فراغت ورزش رابطه معکوس و در حد متوسطی می باشد یعنی با کاهش امکانات ورزشی که با کاربرد امکانات برای مقاصد فراغتی که با شاخصهای، استفاده یا عدم استفاده از اوقات فراغت، سابقه دسترسی به امکانات و مدت زمان استفاده در شبانه روز سنجیده می شود سطح اوقات فراغت دانش آموزان شهر هویزه تضعیف می شود و با افزایش امکانات تقویت خواهد شود. این نتیجه با نتایج تحقیق سرداری (۱۳۷۳)، کاظمی (۱۳۹۲)، فرشته انصاری (۱۳۸۲)، پریتی ولولتی (۲۰۰۱)، اصغری (۱۳۸۵) و عباس

کاظمی (۱۳۸۷) همسو و هم جهت می باشد. در خصوص فرضیه دوم که بیان می کند: به نظر می رسد امکانات ورزشی و اوقات فراغت مجازی تأثیر دارد. داده های به دست آمده با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن مورد بررسی قرار گرفت. همان طور که جدول ۳ نیز آمده است ضریب همبستگی اسپیرمن بین مؤلفه های امکانات ورزشی و اوقات فراغت مجازی برابر با ۰/۳۱۷ است با سطح معناداری ۰/۰۱۲ است این نتایج بدان معناست که بین امکانات ورزشی و اوقات فراغت مجازی رابطه مثبت و در حد نسبتاً متوسطی می باشد یعنی با میزان افزایش استفاده از امکانات ورزشی و اوقات فراغت مجازی تقویت می شود. بنابراین با روی آوردن به الگوی فراغت مجازی فرهنگی مانند پرداختن به فعالیتهای فرهنگی در اوقات فراغت. که با شاخصهای، رفتن به سینما، تئاتر، کانوهای فرهنگی مساجد، کتابخانه ها، انجام کارهای هنری و مطالعه روزنامه، مجله و کتابهای غیر درسی، شرکت در کلاسهای مختلف (زبان، کامپیوتر و...)، بازدید از موزه و نمایشگاههای مورد علاقه، رفتن به فرهنگسراها و استفاده از برنامه های خبری رادیو و تلویزیون بعنوان وسیله های آگاهی بخش می توان گفت که هویت ملی نوجوانان تقویت خواهد شد. این نتیجه با نتایج تحقیق سرداری (۱۳۷۳)، کاظمی (۱۳۹۲)، فرشته انصاری (۱۳۸۲)، اصغری (۱۳۸۵) و عباس کاظمی (۱۳۸۷) مطابقت و هماهنگی دارد و با نتایج تحقیقات منوچهر اشرف الکتابی، معتمدی و واقف کودهی (۱۳۸۸) و سمیه شفیع (۱۳۸۳) مطابقت ندارد. در رابطه با فرضیه سوم: به نظر می رسد الگوی فراغت ورزشی در هویت ملی نوجوانان تأثیر دارد. داده های به دست آمده با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن مورد بررسی قرار گرفت. همان طور که در فصل چهار در جدول ۴-۴ نیز آمده است ضریب همبستگی اسپیرمن بین مؤلفه های الگوی فراغت ورزشی با تعدد باشگاه های ورزشی برابر با ۰/۶۸۱ است با سطح معناداری ۰/۰۰۱ است این نتایج بدان معناست که بین الگوی فراغت ورزشی با تاسیسات و باشگاه های ورزشی رابطه مثبت و در حد نسبتاً قوی می باشد یعنی با میزان افزایش استفاده از امکانات ورزشی الگوی فراغت ورزشی نوجوانان شهر هویزه تقویت می شود. بنابراین هر چه میزان استفاده از الگوی فراغت ورزشی و پرداختن به فعالیتهای ورزشی در اوقات فراغت مانند انجام تمرینات ورزشی در منزل - تماشای رویدادهای ورزشی در ورزشگاهها - شرکت در باشگاههای ورزشی در رشته های مورد علاقه - کوهپیمایی - پیاده روی - رفتن به استخر شنا بیشتر باشد می تواند نتیجه فعالیت های است که دانش آموزان با سایر همسالان در باشگاه ها باشد. این نتیجه با نتایج تحقیق سرداری (۱۳۷۳)، کاظمی (۱۳۹۲)، فرشته انصاری (۱۳۸۲)، اصغری (۱۳۸۵) و عباس کاظمی (۱۳۸۷) مطابقت و هماهنگی دارد. لذا پیشنهاد می گردد که توجه به شیوه نگرش جوانان نسبت به مقوله اوقات فراغت و استفاده از نظریات آنان در طراحی برنامه های فراغتی بیشتر شود. ارائه آموزشهای لازم به خانواده ها جهت چگونگی اختصاص کمک هزینه (پول توجیبی) به فرزندان و میزان آن، ایجاد کارگاههای آموزشی برای خانواده ها جهت آموزش چگونگی نظارت بر نوع پوشش و فعالیتهای جوانان به نحوی که حساسیت آنان را در پی نداشته باشد. گسترش هرچه بیشتر اماکن تفریحی و ورزشی جهت گذران اوقات فراغت جوانان که به نحوی محرک انگیزه آنها در انجام این فعالیتهای باشد.

مراجع

-حجی پور، علیرضا و اسدی دستجری، حسن (۱۳۹۶) موضوع تحلیل وضعیت بهداشتی-زیست محیطی اماکن ورزشی و رابطه آن با میزان مشارکت در فعالیت بدنی شهروندان خراسانی، مدیریت ورزشی، دوره ۹ شماره ۱، ص ۸۳-۷۱.

-مهدیزاده، رحیمه؛ اندام، رضا) (۱۳۹۳). راهکارهای توسعه ورزش همگانی در دانشگاههای ایران، «مطالعات مدیریت ورزشی، ش ۲۲، ص .

-مزیدی، هاجر، نورالهی، هانیه و دیلمی، سمیرا (۱۳۹۴) بررسی و ارزیابی توانمندی ها و امکانات ورزشی تفریحی و میزان رضایت مندی -گردشگران ورزشی در استان گلستان (مطالعه موردی: شهر گرگان) همایش ملی جایگاه علوم گردشگری در آمایش سرزمین و توسعه منطقه ای با تاکید بر استان گلستان. گلستان.

-یدالله زاده، عهدیه (۱۳۸۴) بهداشت و ورزش، تهران- بنیان علوم تهران، ص ۸.

-فرج الهی، نصرت اله (۱۳۷۱) بررسی جایگاه تربیت بدنی در گذران اوقات فراغت دانشجویان دختر دانشگاه تهران - پایان نامه.

-فخرزاده؛ محمدباقر و سالاری، فرشته (۱۳۹۴) تعیین تاثیر امکانات تفریحی و ورزشی برروی رضایت شغلی مطالعه موردی: شرکت منطقه ویژه اقتصادی و مدنی خلیج فارس، اولین کنفرانس بین المللی مدیریت، نوآوری و تولید ملی، تهران.

-سازمان ملی جوانان (۱۳۸۱) بررسی وضعیت اوقات فراغت جوانان - انتشار موسسه فرهنگی اهل قلوب لیسانس - دانشگاه تهران.

-Pascual.Cruz, Enrique.Regidor_, David Martí'nez, M.Elisa Calle, Vicente Domí'nguez (۲۰۰۹).

"Socioeconomic environment, availability of sports facilities, and jogging, swimming and gym use". Journal homepage: www.elsevier.com/locate/healthplace . Health & Place ۱۵(۲۰۰۹)

۵۵۳-۵۶۱.